

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
Negyedévre — — — — — — frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felolós szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

Az egyház és állam közti viszony.

II.

(S. G.) Az állam és egyház közt a következő viszonyok fordulhatnak elő:

1. A theokracziái viszony, a midőn az egyház teljesen össze van olvadva az állammal, és az egyházi és világi főhatalom egy személyben van központosulva. Ilyenféle volt a viszony a régi római államban és ma Oroszországban.

2. Az államvallási viszony, a midőn az állam és egyház külön független társaságot képez ugyan, de annyira össze vannak kötve, hogy az állam csak egy bizonyos egyházat ismer el és ruház fel jogokkal, ezt támogatja, terjeszti minden eszközzel, törvényeit fölveszi törvénykönyvébe, míg a többi vallásokat csak türi és csak bizonyos korlátolt jogokkal látja el. Ilyen volt a viszony több századokon át a középkori államokban, melyekből fejlődött a mai polgárosultság, s ilyen volt a viszony hazánkban is 1848-ig s van ma is Angliában az állam és anglikán vallás közt.

3. A szabad egyház szabad államban féle viszony, a melyben az állam elismeri ugyan az egyház önállóságát és függetlenségét, egyenlő szabadságot s jogokat biztosít minden vallás számára; de nem avatkozik egyik ügyeibe sem, nem támogat egyet sem, de viszont ő is megköveteli, hogy az egyház se avatkozzék az állam ügyeibe;

azért lehetőleg minden nyilvános térről számízi az egyházat, iskolákat, társadalmat, mindent világiasít. Ilyenforma a viszony Amerikában s legalább gyakorlatilag ilyen a viszony a legtöbb európai államban s 1848. óta hazánkban is.

4. Az alárendeltségi viszony, midőn az állam minden jog kútforrásának, tehát minden hatónak képzelvén magát, az egyházat csak olyan alárendelt testületnek tekinti, mint akármely más pl. ipartársulatot, a mely ép ugy létezési jogát, mint működésének mértékét és szabadságát csak az állam hatalmában bírja. Ilyen viszonyt akart teremteni Németországban a kulturharcot felidéző Bismark.

5. Végül az üldözési viszony, a mely a létjogot is szeretné megtagadni az egyháztól s azt minden téren kiszorítani s megsemmisíteni akarja. Ilyen volt a viszony a kath. egyház és pogány államok közt az első századokban; ily viszonyt teremtettek Gambetta és a szabadkőművesek Franciaországban s szeretnének teremteni a többi államokban is.

Melyik már most a leghelyesebb viszony a felsoroltak közül?

Világos, hogy miként minden más egyéb dolog helyességének megítélésénél, ugy ennél is a célok- s a fogalmakkal kell előbb tisztába jönnünk. Mi tehát az egyház? Mi az állam?

Az egyház — a meghatározásban most

csak a tényt magát véve kiinduláspontul — egy az egész világra kiterjedő, 300 millió alattvalót magában foglaló nagy ország, a mely szilárd meggyőződéssel hiszi és azt állítja magáról, hogy a földre szállott s emberré lett Isten alapította őt, alkotta meg szervezetét, alapszabályait s ezéljait, hogy minden e világra jövő embert tanítson, s legfőbb céljához vezessen. Egy független, tökéletes szervezet tehát, a mely saját céllal és e célra saját eszközökkel bír, s létezési jogát s hatalmát nem emberektől bírván, minden emberi hatalomtól független. Egy szervezet, melynek elvei, törvényei, eszközei, melynek hatalom-formái a tényekben állandók, változatlanok, miként állandó és változatlan a forrás, a honnét eredetét veszi. Az egyház egy és ugyanaz Amerikában ép ugy, mint Európában, az I. században ép ugy, mint a lehanyatló XIX. században. Egy szervezet, a mely idestova 2000 év óta áll fenn változatlanul a századok ádáz harcain között s a 2000 évnél alkonyán enyészetének nemesak hogy nem hordozza csiráit magában, hanem a mindenütt tapasztalható ingadozás korában megjövendőlt sorsa szerint a minden oldalról feltámadó ellenkezés deczára messze jövőre kiható életerőnek és hatalomnak szembetűnő jeleit mutatja. Egy szervezet tehát, melynek gyökerei egy részről az égben, más részről a földön 300 millió hívő ellenmondást és a lényegben véleménykülönbséget nem ismerő hatalmán alapszik, felül emelkedve s legyőzve

TÁRCZA.

Reményem.

Piros fürt és fakadó rügy,
Gazdag termés, zöld vetés,
Üde lég és lángoló nap,
Érett kalász, mag-kelés,
Régi lombon új, friss levél,
Gyümölcs mellett új virág:
Látom e szép tarkaságban
Nyár és tavasz összevág.
Reményemnek a képe ez
Itt e földi életen;
Mit itt adhat s mit ígérhet,
Ekkép közli énvelem!

Firnstall Károly.

Levél Meránból.

(Saját tudósítónktól.)

November 16-ika volt. Egy szép utazás terveivel bibelődve nyugtalanul vártam a vonat megérkezését. Végre megérkezett. Második esengetés! tessék beszállani! kiáltá garral egy hivatalos vasuti szolgál, kinek

szavára tüstént meghajolva, beszálltam azon kocsiba, mely direkt Budapestig megy. A kocsi első szakaszában, hol holmimat elhelyezém, egy komorképű uraság ült rettenően küzdve az álom ellen.

— Hová tetszik utazni? kérdém tüstént. — Csákáthurmra — volt a felelet. Hirtelesen nem jutván eszembe, hogy Csákáthurm nem más mint Csáktornya, ezen hely geográfiai fekvése után kérdezősködém, mire a német uraság rossz magyarsággal ekként válaszolt: A dunán át, déli magyar város. Tisztába jövén és megértvén utitársamat, tudtul adtam neki, miszerint együtt utazhatunk, mert én is azon irányt választottam ki magamnak. Különsös beszélgetés között, gyorsan mulván az idő, észre sem vettük, hogy immár az ország szívében, Budapesten vagyunk. Vágyva vágytunk mindketten a főváros egyes nevezetes helyein megfordulni, ámde a beköszöntött zord és kellemetlen időjárás megfosztott ebbeli élvezetünköt.

Na de se baj, a központi pályaudvarban a nagy sürgés-forgás egyes érdekes epizodoknak itt való lejátszása folytán egy pillanatnyira sem untuk magunkat.

Este felé átmertünk Kelenföldre, nem gondolván arra, miszerint a Pragerhof állomáson tul fekvő helyekre szóló jegyeket Budapesten szokás és kell megváltani, mert

Kelenföldről csak nevezett álomásig adatik jegy. Az álomásfőnök ur szivességéből, általa kieszközölt engedély folytán megnyerve a jegyet egész Meránig, örömeim hallgattam most már a közelgő vona robaját. 5 percz és előttünk állott immár készen ezen gyors vonat, melylyel tovább kellett indulnunk. Hogy a sokszoros átszállástól megkímélve legyen az utas, Kelenföldről egész Bozenig, vagy legalább is Franzens-festeig átmeneti kocsi közlekedik. Ezen kocsiba mentünk tehát, hol kényelmesen helyezve magunkat, hódoltunk abbéli első elhatározásunknak, hogy immár most egy jót pihenünk.

A dunántuli szép vidéken a híres Balaton mentén gyors robajjal lehaladva körülbelül éjfél tájban értük el Csáktornyt. Szerfölött álmos utitársam a kalauz által felköltetve nem is akart hitelt adni a kalauz szavainak, az ablakon kihajolván, 3-szor is kérdé: Bitte, das Csakathurm? Igen, igen volt a felelet csak kérem leszállani, mert a vonat tüstént indul. Leszállott ugyan, de aprólékos holmijának nagy része benmaradt nagy szomorúságára és boszuságára a vagonban, honnan a legközelebbi állomásnál Polstrauban kivétetett. Pragerhofen és Marburgon átmenve kora hajnalban érkezünk Klagenfurtba, hol alig 5 perczet töltvén, sa-

az időt, az idővel a változandóságot és a mulandóságot.

És mi ezzel szemben az állam? Jól értsük meg ennek fogalmát, mert az egyházzal való harszásban, rendkívül fontos fogalmának helyes meghatározása.

Mi tehát az állam? Egy szűk határ közé szorított földrészlakóinak bizonyos formában megtestesült hatalma az emberek életének szabályozására, melyről az egyház ugyan azt állítja, hogy ezt a hatalmat, e hatalomra a jogot közvetve az emberek életének urától, Istentől bírja, de a mely az újabb időkben magáról azt állítja, hogy a nép akaratának személyesítője és végrehajtója. Szintén egy szervezet tehát, azon bevallott és elismert czéllal, hogy az emberek közjavát e földön előmozdítsa, tehát mint önczéllal és eszközökkel bír, szintén független és önálló a maga körében. Ámde az egyházzal szemben oly szervezet, a mely emberekben birtván alapját, ugyanazon nemzetnél is nem csak formában változik, de folyton változnak törvényei és eszközei is s időnek, körülményeknek lévén alávetve, az idővel és változandósággal magában hordozza az enyészet esirait is. Államok keletkeztek s államok tűntek le, a mint ezt a történelem kétségtelenül bebizonyította s ha mégis ezek közül némelyek hosszabb időre vertek gyökeret az emberi dolgok enyészetének közepett, mint az európai ker.-államok, ezt csak annak tulajdoníthatják, hogy az egyház változatlan közsikláján kerestek és találtak biztos menedéket.

Még így is ideális állapotát rajzoltam le hiven az állam fogalmának, a midőn elfogadván a modern államok kiindulás-pontjait, azt egy nemzet szavazatokban kifejezett akarta személyesítőjének és végrehajtójának mondtam. Az állam azonban a gyakorlatban és tényleg, messze áll még ez ideális állapottól is, s tekintve az elmék és akaratok különbségét — mert hiszen emberről van szó — ez el sem is érhető. Az állam egy elenyésző kisebbségnek személyesítője. Abban nem vesz részt, legalább még most, a nemzet egyik nagy fele, a nők; nem vesznek részt a nem teljes korúak nagy száma, a

testi-lelki betegek, a becsület-hajótöröttjei, a tudás vagy a vagyon kellő mértékével (censusával) nem bírók nagy tömege, hanem csak a szavazásra jogosítottaknak, a nemzet egyetemének igen kis része.

De legalább ezek összesége akaratának volna kifejezője az állam. De még ettől is nagyon távol állunk. Mert ugyan melyik azon állam-forma, szervezet és törvény, a mely az összes szavazatra jogosultak akaratával találkozik. Tehát a szavazóknak olykor az ellenzők számát egy-két szavazattal felülhaladó többsége az állam. És mivé zsugorodik össze e többség is, ha az akaratok tisztaságát tekintjük? Ha belepillantunk a modern államok ezerféle eszközébe, a melyekkel összehozzák a szavazatok emez ingtag többségét? A megvesztegető érdekek hálózatát? Mivé zsugorodik tehát össze az állam? Egy elenyésző kis töredék akaratára, a mely igen gyakran ellentétben áll még a szavazók kisebbségének akaratával is, minden körülmények között bizonyos azonban, hogy nem egy egész nemzet egész akaratának személyesítője és végrehajtója.

Nagy tévedés tehát az államot azonosítani a hatalmon levő időleges többség és kormányzat hatalmával s azt állítani valamely hatalom minden intézkedéséről, hogy az az állam-akarat és érdek. Nem én mondom ezt, hanem egy elég nagy tekintély, Kossuth, a ki a közgazg. vita alkalmából így ír egyik levelében: „Borzasztó fufang valamely kormány számára elkobozni az állam minőségét... A kormány és állam nem egy dolog. Amaz ennek csak egyik közege, de nem egyedüli közege. Ne engedjék önök a kormányi omnipotentiának az államiség eszméjét uzurpálni!“

Nagy a különbség tehát az egyház és állam között minden szempontból, de van egy közös vonásuk mégis, az, hogy a magakörében mindkettő önálló s főhatalom, arra rendelve, hogy az embereket céljukhoz vezesse.

Az a főkérdés már most, hogy mi ezen fő cél?

Nem lehet az feladatunk, de nem is szükséges, hogy ezt most bővebben kifejt-

sem. Azt azonban előrebocsátom, s azt hiszem, senki sem fogja kétségbe vonni, ez állítások igazságát: hogy ha az embernek, a mint bizonyos, van egy fő célja, az csak közös lehet és minden emberre ugyanaz; hogy ezen célra törekedni s azt elérni minden embernek joga, de kötelessége is, tehát jogtalan minden törekvés és intézkedés, mely ezen cél elérését megakadályozza; hogy ez a fő cél a földön, vagy a földön túl fog elérni. És az is bizonyos, hogy ha e fő cél a földön túl éretik el, akkor a földi célok mind csak eszközök arra. Ha pedig eszközök, csak úgy jogosultak, ha azt nem akadályozzák, sőt előmozdítják. És ha az egyház, — a mint ez tény, s a mint ezt önmagáról állítja s mindenki elismeri azt, hogy az emberiség földöntúli főcélját meghatározni s érvényesíteni egyedül van följogosítva, — akkor egyedül csak ő van jogosítva azt is megítélni, hogy a földi célok közül melyek egyeznek vagy ellenkeznek azzal; — és ha az államnak létjoga és feladata — a mint ezt önmagáról is vallja, s tényleg is úgy van az, hogy a földi célokat, vagyis közjólétet előmozdítsa; — kétségtelenül bizonyos, hogy ezek megállapításában nem lehet közönyös a fő cél iránt, a nélkül hogy el ne vesztené a talajt, a zsinórmértéket ezek jósága és valódiságának megítélésében; nem lehet tehát közönyös az egyház iránt sem, a mely a fő cél egyedül jogos képviselője és érvényesítője e földön, annál kevésbbé lehet feljogosítva az egyházat önmaga alá rendelni, hit- és erkölcsi elveinek érvényesítésében gátolni vagy épen üldözni.

A czélből kiindulva tehát, az egyház és állam között az ész, tapasztalat, történelem által beigazolt azon viszony lehet az egyedül helyes, a melyben az állam karöltve jár az egyházzal; minden lehető módon támogatja őt tevékenységében, törvényeit felveszi törvénykönyvébe, intézkedéseiben habár távolról is mindig szem előtt tartja a fő célt, melyet az egyház képvisel, szóval: az állam a maga független körében úgy intézi, kormányozza a polgárok életét földi céljaira, hogy ezek által mint emberek is elérjék általános fő céljukat, mivel a fő cél min-

játszerű gyorsasággal haladtunk Villach felé, hol 10 perczig állván a gyors vonat, a már készen álló reggelit vettük magunkhoz.

A Dráva regényes völgyének mindjárt ezen első nevezetes városának fekvési szépsége megragadja az utas figyelmét. Fenyvesekkel benőtt óriási hegyek torkolatában kigyózó Dráva folyó partján halad emitt a vonat, folyton-folyvást növekedő gyorsasággal, mi nem egy utasban némi félelmet idéz elő. Az egyes nevezetesebb vagy vadregényesebben fekvő helységekre nem különben más természeti nevezetésekre minduntalan fölhívják az utas figyelme a gőzgép erős és megszakított füttye által. Az ut itt valami szép volt. A magasba nyuló hegyek tetői, hóval lévén borítva, a felkelő nap arany sugarai ezeket megaranyozta, fonséges látványt nyújtottak. Gyöngye tollam annak hü leírására, minő gyönyörű és figyelmet folytonosan lekötő vidék tárul az utas szeméi elé, ha tovább menve az ugynevezett Puster völgybe jut. Spital, Greifenberg, Inichen, Lienz, Toblach, mind meg annyi klimatikus gyógyhelyek fekvési szépsége valóban csodálatra ragadja az embert. A tirolias villákban gazdag, festői szépség Toblachot elhagyva, merészen halad a vonat folytonos esés mellett melyet az erős féke-

zés moraja kísér a szép Tirol nevezetes erődje, Trauzenfeste felé. A legszebb Panorámák egyike azon ut, mely Brunneken át Frantensfesteig vezet. Csodálatra méltó azon természeti klimatikus változás, melyet itt tapasztalt az ember. Karinthia és Stájerországon át a vidék hóval volt fedve, a levegő zord éles, emitt a tavaszias üde levegő a még folyton viruló rétek és zöldelő erdők feledtették velem az őszt, sőt az emberek nyárias és könnyed öltözéke, a forró söt égető napsugár az elmúlt júliusi napokat jutatak eszembe. Déli 1 óra volt, midőn e kellemes vidéken utazva Franzensfestebe értünk, hol rohamos gyorsasággal költöttük el az első tiroli ebédet mi, kik Bozen felé utazni készültünk. Villámgyorsasággal történik itt a kiszolgálás, de szükség is van a heves tiroli kellnerek e gyorsaságára, mert Bozen Innsbruck és Merburg felől érkeznek be kis idő különbséggel a tovább menő utasok. Elsők lévén a megérkezésben, elsők voltunk az indulásban is. Felszállva tehát ismét Kelenföldi kocsinkba, kis idő multán már erős robajjal haladtunk Brixen Blumau s Albeinsen keresztül a kristály tiszta Etsch folyó partján Bozen felé, hova délután 3 órakor érkezünk. Jól esett, midőn itt a messze távolban Tirol kék ege alatt zamatos magyar

beszéd hangzott fülembé, bár maga a társalgási kifejezés nem nagy tetszésre szolgált. E vidék szépségén, Bozen fekvésének elragadó voltán csodálkozva két, Olaszországba menő magyar utas, egyike csakhamar ily szavakra fakad. Na de barátom még is furcsa dolog, hogy itt a Teremtő minden szépet együvé rakott. Legjobb kedvében lehetett az Ur, midőn ezt a Bozen-Griest teremtette.

Na de kétségen kívül, Bozen egy intelligens, nobel város, mely remek fekvésű, száz meg száz villáival, regényes parkjaival, kiváló mügonddal kultivált s messze földön hirneves szőlő- és gyümölcs-kertjeivel anynyira megragadja az utas figyelmét, hogy alig képes egyhamar a látottakat feledni. Bozenben már készen várja az utast a meráni vonat, mely csak első és harmadosztályu kocsikból áll. II. osztályu jegyemmel a legnagyobb kényelemmel berendezett első osztályu kocsiba szállván, immár égtém a vágtyól a messze földön ismert Merán vidékét láthatni. A vonat elindult, komoly és lassúsággal haladt a még csaknem nyári mezben pompázó s költői szépségű Etsch völgyében Sigmundskron felé. Egyik oldalon a magasba nyuló és hóval borított alpesek fenséges képe, a másik oldalon a

dig fensőbbrendű, mint az alevel, az ember mindig több és előbbre való, mint a polgár, következésképp az egyház, mely az embert vesztí czéljához, előbbrevaló az államnál, mely az alevelt képviseli és a polgárt vezetí polgári czéljához.

Jogtalan tehát minden törvény, melyet az állam az egyház hitelvel ellen hoz, mert ember nem döntheti, sőt csak nem is ignorálhatja Istennek törvényét, és ez esetben teljes joggal helyezkednek az egyház hívei az apostol azon álláspontjára: „Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek.“

Lapszemle.

A közoktatásügyi tárcza után a közlekedés és honvéd tárczákat tárgyalta a ház. Fehérváry ellen éles támadásokat intéztek, de mi az egészről azon meggyőződésre jutottunk, hogy a miniszter megtámadói egy cseppet se jobb hazafiak a miniszternél s még egyet, azt, hogy az a miniszter, a kit a felség szeret, a mi a hazánknak csak javára lehet. E véleményünket nagyban igazolja megboldogult Andrassy Gyula gróf áldásos minisztersége. A közlekedési tárczával még a közjogi ellenzék is meg van elégedve, mert el kell ismernie, hogy a miniszter mozog, tesz s eredményeket mutat fel. Nem az egyházpolitikával foglalkozik, de végzi a dolgát: azért végzi, mert tudja. Így kellene minden téren. Pedig mily nagy bajokkal kell megküzdnie, épen neki. A közoktatásügyi, belügyi, igazságügyi s részben a földmívelési tárcza is tisztán belügyi kérdéseket tárgyal, függetlenül Ausztriától s mégis főképen e tárczáknál vannak a legnagyobb bajok. A közlekedésügyi tárcza pedig, mely majd minden szálával Ausztriához van lánczolva, oly sikereket mutat föl, hogy még a professióból elégedetlen elemeket is kielégíti. Így láthatjuk be, hogy a közjogi alap még sem oly rossz, mint a hogy azt a szélsők festik. Végeznék csak, tudnák csak minden miniszter végezni a dolgát, lehetne itt haladás minden téren. De ott már

ritka mügonddal berendezett kertek és szőlőtelepítvények bilincselik le az utas figyelmét. Terlan Vilpian s Gargazon vidékén át egy csaknem 2000—3000 méter magas hegyek által körülzárt völgybe visz most a kis vonat, melyben a festői szépségű villák sokasága, a valódi tiroliai paloták nagyszáma, az élesen és merészen magasba szökő templomi tornyok mind-mind egy nagy város képét tárják föl az érkező utasnak. Untermais, Obermais s Merán vidéke ez, melynek üde és egészséges klimájától annyi beteg várja gyógyulását. Könyv tolt szemeimbe látva a vonatról leszálló tüdő- és mellbetegek nagy számát; itt egy férj vezeté karján halálsápadt nejét, amott piros bársonnyal bélelt toló kocsiban vitették egy beteg a már künn várakozó, fényesebbnél fényesebb és kényelmesen berendezett hoteles kocsik felé, melyeknek szolgálói sorfalat képezve állnak egyenruhába öltözve a peronnról kivezető ut mellett, lesve az érkező idegen ajkairól a szót, a hová való megszállást illetőleg. Az ut által megtörve csakhamar igénybe vetttem egykocsit, melyen Merán utcaín áthaladva, eljutottam czéloom színhelyére: a Filipinumba.

a boldogult Baross idejében megvolt a terv, meg a rendszer s okos utódja nem kezdte újból, nem forgatta fel elődje messzemenő alkotásait. De a mint a multban hü társa volt, úgy most a mult jövőjében, eszméinek hü követője. Tudja elődjét követni, mert az alapvetésben is részese volt és szakszerű ismereteivel, tapintatával és szorgalmával mérkőzni óhajt.

Sok a baj a földmívelésügyi tárczánál is, de az igazság- és közoktatásügyi tárczák valóságos virvár. Itt a ma ellentmond a tegnapi s a holnap romba dönti mind a kettőt: mert működésükben nincs rendszer, a gondolkodásukban nincs alaposság. Idegen tollaiknak a szabadelvűek hajtó szelére van szükségök. Így járnak-kelnek a magasban, mint a nemkormányozható léghajó, míg el nem merülnek.

A közlekedésügyi miniszter sikereivel kapcsolatosan méltányolnunk kell a Wekerle sikerét a magyar királyi udvartartás érdekében s a Hieronim jóakarátát a közgazgatási bíráskodás terén. Nem kalács ez egyik sem. Csak fekete kenyér. De mind a kettő jól megvan sült s felette tápláló. Az elsőnek a felségnek irántunk való hajlandósága a kovásza, a második pedig sós s ezért hivatva van közgazgatásunkat a rothadástól óvni meg.

A magyar közjogi cselekményeknél ugyanis, koronázásnál, az országgyűlés megnyitásánál és berekesztésénél, a delegáció országgyűlési bizottságának a fogadásánál, különleges nemzeti ünnepeinknél, egyházi és világi méltóságaink fölesketésénél az udvari főbb szolgálatok teljesítésével kizárólag magyar zászlósok fognak megbízni. Külön államiságunk tehát hivatalos kifejezést nyert.

Minden vármegye székhelyén s minden törvényhatósági joggal felruházott városban egy-egy elsőfoku közgazgatási bíróság lesz. Ezen bíróságok a közgazgatási hatóságok okozta sérelmeket fogják orvosolni. Ezek tehát megromlott közgazgatásunk bajait lényegesen reparálják. Ez a kenyérben a só. A bíróság elnöke a főispán lesz, tagjai pedig hivatalból a vármegyék-

ben az alispán és tiszti főügyész, a városokban a polgármester és tiszti főügyész s a bizottsági tagok sorából választott három rendes és három pótag. Ezek fölött áll egy: királyi felső közgazgatási bíróság Budapestben.

Némelyek több választott tagot óhajtának. Ebben az elsőfoku bíróságok függetlenségét látnak. Nem osztjuk e nézetet, mert a függetlenség garanciája ott van a nyilvánosságban. Bizalmatlanság is nyilvánult a sajtóban a miatt, hogy az elsőfoku bíróság határozatai ellen igen sok esetben nem lesz helye a felebbezésnek. De tekintettel kell lennünk arra is, hogy nincs mindenkinek igaza, ha panaszkodik. Aztán a függetlenség garanciája a mi kezünkben is van. Ahhoz értő, független és igazságszerető elemeket választunk. Kár, hogy a felső bíróság ülései is nem nyilvánosak.

A liberalisok csak nem férnek a bőrükben. Most az ő napjuk van. Meg vannak ugyan napjaik számlálva, de azért nem nyugosznak, ki akarják magukat beszélni egészen. Jól teszik, beszéljenek. De azt hiszem, gondolkodniok is kellene. Most már a papjainkat is ők akarják nevelni. Kevés a dolguk. Foglalkozást keresnek. A multa hivatkoznak. Hát a multban egyházunk állam-egyház volt. Ez a kis különbség a mult és jelen között. Arra kérjük a liberalisokat, várjanak még egy pár napig. A felekezetenélküliség itt van a küszöbön. Hadd alakuljanak meg ezek a vallásos hitközségek. Válasszák meg, ha úgy tetszik, püspökeiket. Majd aztán e püspökök felügyelete alá kell helyezni papnevelő intézeteinket. Mert ezek lesznek a legelfogulatlanabbak s a legjobb hazafiak. Külföldi hatalom alá nem fognak tartozni. Legfeljebb az angol páholy tanácsait kéri ki. De nem nyilvános, csak úgy suttymban. Ez tehát nem lesz beavatkozás a mi belügyeinkbe, s egyházunkat sem fogja sérthetni, mert a felügyelet felekezetenélküliekre lenne bízva, az állam méltósága és tekintélye czimén.

A katolicizmus ellenei azt hitték, hogy csak ránk kell kiáltaniok, azonnal a szeg-

Alpesi képek.

XVI.

Klagenfurt-Budapest jul. 30 aug. 2.

Lienzet elhagyva egy ideig kísérték még a kopár, sziklás hegyek, de elérve Karinthiát, a vidék szelidebbé változott. Lomblevelű fák kezdtek mindenfelé mutatkozni és a Dráva, most már mint hatalmas folyó kísért méltóságteljesen a folyton szélesbedő völgyben.

Pár nagyobb állomást, köztük Willachot-érítve, csakhamar elértük a szelidkies vidéki Wörthi tavat, s ennek elhagyása után Klagenfurtot, Karinthia főhelyét.

E kis várost, mely máskor eléggé csendes, nagy mozgalomban találtuk. Egy egész sereg férfi s köztük néhány nő kerékpáron ülve sietett egy aznap Bécstől szintén kerékpáron jövő társaság fogadására, a lakosság nagy része pedig utcákon és tereken ácsorogva várta az érkezők bevonulását.

Kis idő alatt bejártuk ez eléggé régi, és nem sok, újabb modorban épített házzal bíró várost, mely mindamellett igen kellemes benyomást gyakorolt reánk fákkal szegélyezett széles utcáival és nagy, szabad tereivel.

Főterének közepén nagy kőút áll, melynek földszét egy szépen kifaragott sarkány képezi. Ugyanezen téren van még Mária Teréziának egy nem valami sikerültnek mondható szobra is, mely a kedvelt királynét állva ábrázolja.

Lóvonatra ülve még aznap kimentünk a Wörthi tóhoz. A sok vad vidék után jól esett e kis erdős dombokkal körülvett tavat látnunk, hova a nagyobb hegységek csak a messze távolból látszottak el.

Hajózás közben volt alkalmunk a néhol tömegesen épült, máshol magában álló nyári lakokat megtekinteni, melyek mellett a hajó többször kiköt. Legkedveltebb helyeknek Velden és Pörtlach mondhatók. Ez utóbbi, mely a tó közepe táján terül el s hol mi is kiszáltunk, szebbnél szebb magánvillákból és két, az u. n. Welzer és Wahliss települést áll.

A Welzer féle telep sokkal egyszerűbb, mondhatni felényire sem oly szép, mint a Wahliss féle, melynek parkja kerítéssel van a többi nyárilakoktól elkülönítve. Ezen gyönyörűen rendezett parkban kilenc svájci modorban épült házacskák van elszórva. E kis épületek erkélyeiről remek kilátás nyílik a tóra s a szembe fekvő félsziget alaku Mária-Wörthre.

E kis telepnek van saját vendéglője,

letbe huzódunk, mint a félénk gyerek. Nem tagadjuk, hogy föltevésüknek volt valami látszólagos alapja, Ez a mi modorunkban, modorunk pedig nevelésünkben rejlik. Nem szokásunk sem lármázni, sem idő előtt kétségbe esni, s vallásunk tanai s egész szervezetünk megtanítanak tűrni. E viselkedésünkben azt következtették, olyanok vagyunk, mint a hinduk. Azt hitték, a hindukkal mi is azt tartjuk, hogy jobb, ha az ember áll, mintha jár, jobb, ha ül, mint ha áll, jobb, ha lefekszik, mint ha ül. Mi nem lármázunk, nem kiabálunk. A megyeháza kapuit nem döngöttük két kézzel. A főrendiházat nem akartuk reformálni. A sajtó terén nem tartottunk bérenczeket. Azt hittük, az igazság így is kiderül. De meg szükségünk is volt erre kis taktikára. Azt gondoltuk, hadd lássuk hát, mi van az ellenfél begyében. S csakugyan szépen lépre kerültek. Addig mentek, hogy, a mint az eszlári eset hatása alatt csak ezt hallottuk, hep, hep, most már, ha a templomunkba merünk menni vagy kimerjük mondani, hogy katolikusok vagyunk, készen lehetünk az ultramontán névre. Ezután már az is ultramontán lesz, aki frigyét a templomban megáldatni merészli. Ilyen ultramontánok például Apponyi, Polonyi s ha Okolicsányi katolicus volna, bizon ő is ultramontán volna. Mert ma ultramontán minden ember, ha az „Egyetértés“, vagy a „Pesti Hírlap“ nyakatekert zagyalékait megemészteti nem tudja. S az ultramontán eo ipso rossz hazafi. Ez a haza voltaképpen nem is a mienk. Minket valami István király féle ultramontán vezér hozott ide s ez maga is ultramontán lévén, hajlott a reactio felé. S uram fia! bigottságunkban annyira megyünk, hogy ezt az ultramontán vezért szentnek tartjuk, neve napját megünnepeljük, talán mint az Istent imádjuk. (?) Itt tehát 700 esztendeig nem is élt jó hazafi. Azután is csak til-tul egy-kettő, míg végre

kávéháza, csolnakháza, uszodája, könyvtára és társalgó terme, úgy hogy mindenki szerezhethet magának kellemes szórakozást. Ezenkívül este naponta más zene élvezhető, hol katonabanda, hol cigány-, hol valamely különleges zenekar mulatja a közönséget.

Mi egy olasz társaság előadásában gyönyörködtünk, hallgatva a behizelgő, édes olasz dalokat, melyeket a társaság három tagjának gitározása mellett a negyedik elég jó, de különösen kifejezés teljes tenorhangjával énekelt s így pompásan telt el ez esténk, tökéletesen feledtetve velünk a napi ázásokat s a még akkor is folyton zuhogó esőt.

Már későre járt az idő, mikor a nagy számú, elegáns közönség oszladozni kezdett. Mi is haza ballagtunk nehezen szerzett szobáinkba, mert megjegyzendő, hogy itt rendszeren előre kell erről gondoskodni, s az egy napra érkező vendégek meg éppen nem valami kedveltek.

Másnap reggel kissé járkáltunk még a parkban, felkeresve a legszebb pontokat s különösen a tópartot, mely helyenkint élénken emlékeztetett Abáziára s azon benyomással váltunk el Pörtschachtól, hogy az összes eddig látott üdülő helyek közt itt lehet legkellemesebben tartózkodni, úgy a hegy nagy szépsége, mint a változatos szórakozás folytán.

Klagenfurtból rövid időzés után, még aznap Grácba utaztunk, de jó késő este lévén, csak másnap tekintettük meg a Mura folyó két partján elterülő csinos várost, a

hazai sajtónk, fajunk európai hivatása érdekében kimondta a nagy jelszót, hogy a hazafiság a felekezetenküliségben, a vallástalanságban áll, az ultramontánismus katolicismus pedig a hazafiatlanság, a reactio maga. Eddig jutottunk tehát, szent István egyenes utódai, hű örökösei. A millenium a küszöbön s a nagy király Istenünk trónja mellől örömtelt kebelrel néz le népére s látja, hogy az ő utódai feküsznek. Igen, de tudja miért? Mi azért feküdtünk, hogy lássuk, hogy ülnek mások. Látuk, hogy nem úgy ülnek, a hogy kellene. Azután ültünk mi is, de másképpen. Ültünkben azt néztük, hogy járnak mások. Nem úgy jártak, a hogy kellett volna. S most már mi mutatjuk meg, hogy kell járni, hogy kell mozogni. Kereszttel a kezünkben. Mert erre az van írva: in hoc signo vinces. Hajdan a véres kardot hordozták meg a harez előtt. Nekünk nem kell a kard. Ott van a kereszt. Ezt a keresztet tüzte föl Eszterházy Miklós Mórész gróf először Sopronban, majd Komáromban s most pár napja Szabadkán. S a kereszt láttára ezerek, százezerek szive dobbant meg. S ime, ez igazolja, hogy a kinevezett és született főrendiház érez a néppel. Ez a dohos testület érez alkotmányosan. Ilyen ennek a keresztnek a hatalma. Mert az a kereszt ez, melyen a Golgotha vére piroslik. Az a kereszt ez, melyet első apostoli királyunk Budavárában őrzött keze fogott. Az a kereszt ez, mely előtt az orgyilkos kezéből kiesett a tör. Az a kereszt ez, melylyel Kapisztrán vezette seregeinket. Tiszteld magyar katolikus e keresztet! Nem látod-e, hogy e kereszt előtt primásunk budavári palotájába összesereglett főpapjaink, mint egy ember a mi nevünkben is meghajtották zászlaikat?! A kereszt vérével írnak le hozzánk. Kijelentik, hogy ők is ott vannak a kereszt tövében. Kitűzik e keresztet hazánk szívében, Budapesten is. Mert csak e kereszt tövében

nyugdíjban levő hivatalnokok és tiszték e kedvelt fészket, hol minden megszerezhető, s aránylag jóval olcsóbban mint más nagyvárosban.

Különben Grác rendkívül szép fekvéssel és környékkel bír s sétahelyekben bővelkedik. Ez utóbbiak közül legnagyobb látogatottságnak a csinosan rendezett városi park örvend. Délelőtt és estefelé igen sokan járnak ide, úgy fiatalok, mint öregek. Látunk olyanokat, kik csak mások által támogatva birnak járni, sőt olyanokat is, kiket kocsiban tolnak, de kik azért naponta ide jönnek a friss levegőt élvezni.

Kedvencz sétahely az u. n. Schlossberg, ez a város közepén kimagasló hegyen épült történelmi nevezetességű vár, mely igen magasan fekszik, de kényelmes felmenettel bír.

Két hegy árnyas utain az állatvédők egyesülete számos kalitkát állított fel, hol az éhező madarak táplálékot nyernek s számos öreg ur siet ide reggelenként a kis, szelid állatokat étetni, mindennapi szórakozásukat képezvén e jótékony foglalkozás. A 2 hegy tetejéről gyönyörű kilátás esik a messze terjedő városra, ezért az idegenek sohasem mulasztják el e sétát.

Bejártuk aztán a város élénkebb utcáit, melyek a forgalom és kereskedelem központját képezik, megtekintettük a kívülről kissé ósdi színházakat, melyekben, nyár lévén, szünetelt az előadás.

Felkerestük a szebb templomokat. Ezek közül legérdekesebb a dom a mellette levő

fog a katolicismus új életre ébredni, katolikus körökkel, autonómiájával, díszben, fényben, megelégedésben! Ime, se nem ülünk, sem nem állunk, de mozgunk úgy, a hogy kell, a hogy méltó a katolicismus híveihez: mert mi a millenniumkor nemesak palotákra, nemesak esecsebecsékre, de a keresztre akarunk mutatni. Azt akarjuk megmutatni első apostoli királyunknak: Ime, itt a kereszt, melyet reánk hagyta. Mi, katolikusok megőriztük azt ezer éven át s meg fogjuk őrizni mindenkoron! A kereszt szerződése alá van írva, meg van pecsételve. Isten minket úgy segéljen!

Levél Amerikából.

— Saját tudósítónktól. —

Ithaca, 1893. november 5.

A chicagói világkiállítás október 30-án lett bezárva. Napkeltekor üdvölvések figyelemztették a látogatókat arra, hogy a nagy vállalat utolsó napja elérkezett.

Azonban egy Prendergast Patrich nevű egyén a kiállítási polgármestert, Carter Harrison-t, lakása előtt lelőtte. Négyeszer lőtt reá és elstetett, de a polgármester kocsisa elfogta.

A bezárás e miatt így történt: d. u. 1 órakor az ünnepélyes alkalmakra szánt teremben a polgármesterről emlékbeszédek tartottak, s naplementkor üdvölvések.

Különösen kitüntetett okmányt nyertek G. R. Davisz Illinoisból, A. T. Goshorn Ohióból, Franklin B. V. Connecticut egy-államok államaiból; továbbá Dr. Richter Miksa németbirodalmi biztos, M. E. Bruwaert francia, Sir Henry Trueman N.-Britániából, és végre C. Ragoura Sanstchesosky oroszországból. A kiállítást október 28-án 21,458910 ember látogatta meg.

A ki a chicagói világkiállítást látta, meg is győződött arról, hogy az valóban

remek Mauzoleummal, melyet II. Ferdinánd építtetett.

Ezen épület templomszerű belsejéből egy mellékhelyiségbe lehet jutni, hol Krisztus sirja egy ravatal mintájára van felállítva. Ezen helyiség alatt levő ékes kriptában nyugszik szüleivel és testvéreivel II. Ferdinánd, az egyedüli, Habsburg házból származó király, ki II. Mátyás óta nem a bécsi kriptában temettetett el. A Grác közelében levő számos kiránduló helyből egyet sem nézhettünk meg, mert másnap reggel folytattuk utunkat, most már egyenesen haza felé.

A vidék meglehetősen egyhangú volt; sehol semmi változatosság. Magyarországra beérve, Szombathelyen, Győrön Tatán keresztül jutva, este megérkeztünk Budapestre.

Kedves fővárosunk viszontlátása nagy öröme hangolt s megpillantva a fényesen kivilágított Duna-partot, boldogan ismertük be, hogy a látott összes nagyvárosok egyike sem dicsekedhetik ily tündéri szép képpel.

Az egy holnapi folytonos kóborlás után végtelenül örültünk békés otthonunknak s azon gondolatnak, hogy majd itt nyugodtan elemlélkedhetünk a látottakról, mert utközben igen gyorsan éltünk, felhasználva minden percet újabb és újabb dolgok megnézésére s ritkán volt időnk a tapasztaltakról beszélgetni.

Mind e körülmények a magyar ember azon kedvencz és igaz közmondását jutatták eszünkbe, mely azt mondja, hogy „Minde-nütt jó, de legjobb otthon.“

nagyszerű volt. A szakértőknek akadt tanulni valójuk, a művészeknek gyönyörködni való, a kíváncsiaknak ezer meg ezer bámulni valójuk. A kinek módjában állott és meg nem nézte, az rosszul tett. Most már azonban a függöny legördült s a kiállítás október 30-án bezárattott.

Ha visszagondolok azon napra, melyen elhagytam a szép „fehér várost” augusztus elején, egy különös érzés rezeg át lelkemen s az öröm és bánat vegyüléke tölti el keblemet; mert ki ne örülne annak — látva azon csoda-műveket, melyeket az emberi ész, haladás és az alkotó-erő bir teremteni; látni és tapasztalni sok szépet és jót, mit talán a nélkül soha — óh soha nem láttam volna!

A civilizációnak melyik barátja nem örvendene, a ki látta mind e csoda-műveket, melyek az emberiség munkájának megkönnyítésére és élvezetére alkotvák.

De megint melyik ember keblét ne tölténé el a bánat, tudva és látva, hogy a 19-ik század alkonyán a haladás e végnapjaiban nem mind egyformán — mint testvérek veszünk részt, de százezreink a halált mint inségtől megmentő megváltójukat üdvözölnék!

E lap erkölestisza hasábjain jegyzem föl a történelemnek és az utókornak azon elszomorító rendet, mely nagyjainkat jellemzi, — s emelek vádat a jelen élő nép ügyeinek azon intézői ellen, kik a népnek mindent ígérnek és semmit nem tesznek, s inségből hagyván fetrengni a földgömb 1450 millió népének nagy részét, pedig csak egy földgömbön lakunk, s a természet minden gyermekéről ezerszeresen gondoskodott.

A chicágói kiállítást megbámulta mindenki, sőt mi több, csodálta és szent örömmel szemlélte talán, ki itt megfordult annak alkotásait; és kérdem ezuttal, kiket érdemel inkább a dicséret, a dus gazdagot-e, vagy pedig a munkást, ki a millioneres képzetét meg tudja testesíteni?!

Én úgy hiszem, hogy a munkásé a dicséret, s daczára annak, hogy alkotásai szent örömmel és csodálattal tölték el a szemlélőt, éppen itt is, hol minden, talán legközelebb áll a kifejedés legmagasabb fokához, úgy mint Európában, avagy Magyarországon is a népek intézői legkevesebbet gondolnak azon ügygyel, melynek rendbehozatala legégetőbb szükség volna: azaz a munkásnép helyzetével!!

Novák János.

Hazánk.

A *millenium* tárgyában Wekerle Sándor miniszterelnök benyújtotta előterjesztését a képviselőház ülésén; részletesen elősorolja mindazt, amit a kormány a nagy fontosságú évforduló alkalmából megvalósítani szándékszik.

Szilágyi Dezső igazságügyminiszter a házasságról szóló törvény-javaslat beterjesztése alkalmával atöbbi között ezeket mondta: „szükséges egységes állami intézkedéseket tenni a felekezetek jogainak sérelme nélkül... A jelen javaslat az államnak is, az egyháznak is megadja a magáét... A házasság-felek szétválasztása úgy fog történni, hogy hitelvi sérelem soha sem eshetik... E javaslat csak a világi szempontokról intézkedik... Izzalomra nincs szükség stb.” — Eltekintve attól, hogy a polgáriházasság bármely formájában már

magában véve sérelmes az egyházra, a miniszteri nyilatkozatok után, mint minden liberális frásis után nem lehet elindulni. Hja ma már az egyes üzletekben is szükségesnek látják nagy betűkkel kiírni: „A hitel megszűnt.” —

A *főpapa* a polgári házasság törvényjavaslatának beterjesztése alkalmából a herceg-primás meghívásából konferenciára gyűltek össze nov. 30-án d. e. 10 órakor. a primás budavári palotájában. Megjelentek 23-an. A püspöki kar közös pásztor-levelet intéz a papsághoz és hívekhez. A kongrua tárgyában vegyes bizottság kiküldését kéri a minisztertől. Az autonómiát illetőleg a püspöki kar átír a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy a püspöki karral egyetértve 40 tagu bizottság összeállítását kérje a felségtől, kik a hercegprimás vezetése alatt tanácskozzanak, hogy a kat. kongresszusnak 1872-ben megszakadt fonalát fölvegyék. Január közepén Pesten kath. nagygyűlés tartatik, melyen az egész püspöki kar megjelenik, megnyitni a hercegprimás fogja.

Hieronimi miniszter beterjesztette végre a közigazgatási bíróságról szóló 209. §-ból álló törvényjavaslatot.

Szabadkán a múlt hó 26.-án fényes és impozáns kath. nagygyűlés volt, melyen mágnások: Chosek gróf, Odeschlaki herceg, Rédl báró, Gudenusz báró stb. papság és köznépi óriási számban vett részt, sőt az ország különböző részeiből követségek érkeztek oda. A főtárgy természetesen az egyházpolitikai javaslatok ellen irányuló állásfoglalás volt, nem különben az anyakönyvek államosítása, a februári rendelet ellen való tiltakozás. — A gyűlés elnökei Eszterházi Miklós M. gróf és Boromisza kalocsai kanonok voltak. Gyűlés után, melyen óriási lelkesedés uralkodott, 200 teritékű banket, este Mamuzich plebánosnál 100 teritékű lakoma volt.

Külföld.

A *németbirodalmi gyűlés* f. hó 1-én tartott ülésében 173 szóval 136 szavazat ellenében elfogadták a centrum-pártnak az u. n. jezsuita-törvény megszüntetésére vonatkozólag beadott határozati javaslatát. — Husz év után tehát ismét visszatérhetnek a jezsuiták Germániába, a honnan az álliberálisták jogtalanul kitiltotta őket. Az igaz ügy végre győzelmet aratott.

Pokolgéppel merényletet intéztek a német császár és Caprivi birod. kancellár ellen. A gépet rejtő kis dobozokat Orleansban adták fel. A gonosz szándék meghiusult, mert a küldemények felbontásakor a boríték-ból puskapor-szemek hullottak ki, a melyek mindent elárultak. A tetteseket senki sem sejtí. Anarkisták munkája.

Olaszországból ismét botrányos hírek érkeztek. A „Banka Romana” után a „Credito mobiliare” czimű pénzügyi szünetet befejezték. Az „egyesített Itália”, illetőleg összerabolt rozoga állam, a pénzügyi és erkölcsi teljes felbomlás tünetei között a közeli pusztulás előtt áll. — Nem ver az Isten bottal.

Franciaországban a Dupuy kormány megbukott s Casimir Périer alakított új miniszteriumot. Casimir Périer a kámarának volt elnöke s mint elnök-jelöltet emlegették. — Kormány-válság különben Franciaországban állandóan napirenden van.

Olaszországban a megbukott kormány romjain most akar új kabinetet összeilleszteni Zanardelli. Akárhogy paszszolatja, csak ott lesznek, a hol voltak, a mig szintugy meg nem buknak.

Dokics, a szerb miniszter. elnök jobban van. A haladó párt megerősödik. Itt is beállott a krízis. Keserves!

Vérlázító dolgokat jelentenek Orosz-Lengyelországból. A katolikus papokat hallatlan módon üldözik, a hatóságok a katolikus templomokat és kolostorokat bezárták és ortodox ritus szerintieké változtatták.

Braziliában a felkelők mind több tért hódítanak. A kormány erős vereséget szenved. Azt is beszélik, hogy Peixoto elnököt meggyilkolták.

Vidék.

— *Szinyér-Váralja*. A helybeli kath. leányegyletnek püspök urunk Ó méltósága 40 forintot adományozott, amiért is a leányegylet ez uton is hálás köszönetét fejezi ki a nagylelkü adakozó előtt. L.

— *Zajta*. Megható öröm-ünnepély színhelye volt községünk nov. 30.-án. Két szegény sorsu, öreg házaspár Pregun Pál és Sarkadi Juliánna róm. kath. hívem, gacsalyi lakosok a gyermekek és unokák s számos násznép kíséretében vonultak a templomba, hogy ötven év múltán ismét megújítsák házassági fogadalmukat. Ünnepe számba ment e nagy nap nem csak a boldog aranylakodalmak szívében, hanem az egész hitközség részéről is. Ünnepi díszben fényelt a szerény kis egyház, melyet az újítatos hívek teljesen megtöltének. Minden ajakról hangzott a magasztos hálaadó ének: „Téged Isten dicsérünk”. Az öreg házaspár ünnepélyes szentmise alatt buzgón magukhoz vették a legméltóságosabb oltáriszentséget. A lelkes bevezető beszédére öröm-könyvek peregettek le az idő vaskeze által megbarázdált arcukról. Önkénytelenül is kereste a kéz a kezet, hogy össze forva az egyház áldásával, közös akarattal küzdjék le az élet további viszontagságait. Az egyházi magasztos szertartás után az egész násznép a plébánia lakba vonult, hol gazdagon terített asztal mellett felejtve volt az élet nehéz gondja, az évek terhe. Mindenki áldá az isteni Gondviselést, hogy ez öröm-napot megérni engedte. Köszönet püspök urunk Ó méltóságának, áldott jó Atyánknak, ki a szegényekre ily szeretettel gondol. Az aranylakodalmas öregek öröme végtelen volt, midőn a házi gazda Ó méltósága ajándékait átnyújtá nekik. Hálálkodó egyszerű, de őszinte szavakban adtak köszönetüknek kifejezést. Ritka esemény, hogy valaki teljesen boldognak mondható legyen. E két öreg aranylakodalmas boldog vala. Adja Isten, hogy e boldogságuk megmaradjon életük utolsó leheleteig! Hámon János.

— **Halmi.** A kaszinó-egyesület Jókai Mór irói megünneplését elhatározta; egyben megrendelte összes műveinek diszkiadását. A 200 frtnyi összeg közadakozásokból már egybegyűlt s a megrendelés meg is történt. Az ünnepélyt a vidék értelmiségének bevonásaival jövő év január 7-ik napjára tűzte ki. Lesz felolvasásokkal, szavatokkal és énekekkel összekötött diszünneplés, melyre személyre szóló meghívók küldettek szét. A diszünneplést banket zárja be.

— **Tur-Terebes.** Az utóbbi időkben ismét sürjebben fordulnak elő a lopások. A nagy utczában az egész vonalon sorban kísérlék meg a tolvajlást. Legközelebb a róm. kath. egyházfnak egyik disznócskáját lopták el, a csendőrség azonban a tolvajoknak nyomára akadt s az okozott kárt az illetők meg is térítették. Megjegyzendő, hogy előzőleg a róm. kath. kántortanítónál próbáltak szerencsét, de sikertelenül.

— **Dobó-Ruszka.** Mészleányi Gyula püspök urunk Ó méltósága bőkezűségéből s a hivek buzgóságából nagy költséggel kifestett ősrégi dobó-ruszkai templomot, melynek egyik márvány oltára alatt nyugosznak Dobó István, egri hős tetemei, nov. 26.-án szentelte fel Hehelen Károly prépost főesperes ur. Ugyancsak ő szentelte fel ez alkalommal a szép templom előtt Csaba György csapi lelkész által 38 frt. költséggel helyre állítottatott diszes kőkeresztet is. R. 1.

— **Cseke.** november 26.-án kedves napunk volt. E napon vettem fel az egyház kebelébe Gerdus Imre rk. molnár nejét, Fábrián Veronikát ref. felekezetből, örömom annál nagyobb, mert magával hozá két leány gyermekét is. A másik eset még meghatóbb; ugyancsak 26.-án tette le a hitvallást Sarkadi Károly 56 éves gazdálkodó. Ez ember ezelőtt 17 évvel elhagyta hitét s az ev. ref. felekezetük közé pártolt, azonban a lelkiismeret mardosó szavától, mint ezt nyíltan bevallá, nem tudott szabadulni, e 17 évet a legnagyobb békétlenség s nyugtalanság között tölté el, a melyet tovább nem viselhetvén, az elkövetett botrányért ünnepélyes bocsánatot kért s a hűtlenül elhagyottszerető anyja a r. kath. egyház kebelébe ismét visszatért. Mind két fidei professzio az isteni tisztelet alkalmával a hivek jelenlétében történt s hogy az alkalmi beszéd nem maradt el önként értetik. V. F.

Helyi hírek.

— **Tisztelettel kérjük lapunk azon vidéki megrendelőit, kik még a múlt évről hátralékban maradtak, sziveskedjenek azt beküldeni.**

A „Heti Szemle“ kiadóhivatala.

— **Püspök urunk** Óméltósága Budapestről a püspöki tanácskozmány megtartása után haza érkezik.

— **Az adventi idő** s ezzel együtt az egyházi év megkezdődött. A hajnali istentiszteletek jelentik, hogy miként hajnal után nem sokára föl jön a nap, ugy az adventi sz. ájtatosságok után a világ világosságának, az Ur Jézus Krisztusnak e világra jövetele emléknapiját ünnepeljük.

— † **Kozmucza Vazul** szatmári g. kath. lelkész f. hó 5-én meghalt. Fájdalommal jelentjük e gyászhirot, mert a megboldogult rokonszenves modoru, jó pap és jeles mű-

veltségü férfiú volt. — Kozmucza középiskoláit Szatmáron és N.-Váradon, a theológiát Szatmárt és Szamosujváron végezte. Pappá csak 32 éves korában szenteltetett, azért ily későn, mert előbb más pályára készült. — Mint lelkész előbb Kapnik-Bányán működött atyja után, majd Alsó-Fernezelyre költözött át, hol hazafias lojalitásáért és egyéb érdemeiért közbecsülést vivott ki magának. Mikor a román agitáció következtében kollegái a passzivitásba mentek belé s ily módon is tüntetni iparkodtak, ő hazafias szent meggyőződéséhez hiven egymagában is az urnához lépett. 1888-ban szatmári lelkészül választott s ez idő óta köztünk élt. — Sok jót eselekedett sőt üdvös reformokat is léptetett életbe pl. a mindennapi szent misét, mely az előtt nem volt. — Igen művelt pap volt, birta a magyar, francia, német, latin és román nyelvet, két fiával rendszeren francia nyelven levelezett. Tudományos ismereteit azonban nem tudta árulni s ezért kevesen sejtették benne a kiváló műveltségü embert. Házasságát, melyben nejével 32 évig élt, 4 gyermekkel áldotta meg a Gondviselés: 2 fia, 2 leánya volt. Fájjaljuk kora halálát, hiszen még élete javakorában vala és tán sok nemes munkára hivatott. Temetése f. hó 7-én d. u. 2 órakor lesz.

— **Meghívó.** A Széchenyi-társulat igazgató választmányának tagjait f. évi december 7-én d. u. 4 órakor a városház termében tartandó ülésre tisztelettel meghívom. Tárgy: Igazgatói jelentés. Pénztár állapotáról és könyvtárnoki jelentés. Folyó ügyek. Homok, 1893. nov. 30-án. Kováts Eduárd igazgató.

— **Az irgalmas nővérek** zárdájában a nőképezde és óvónőképezde növendékei szeretett igazgatójuk dr. Steinberger Ferenc névnapját igen szépen ünnepelték meg az irgalmas nővérek jelenlétében. Az ünnepség programja a következő volt: 1. „Honi emlékeim“ Liszt F.-től, két kézre játszsza Biró Olga. 2. „Üdvözlő beszéd“, szavalja Unger Luiza. 3. „Üdvözlő ének“ Bordesztől, két hangra éneklük a két intézet növendékei, zongorán kíséri Unger Luiza. 4. „Serenade“ Hoffmantól, két hegedün játszsza Hajdu Erzsike és tanárja, zongorán kíséri Veizer Gizella. 5. „Üdvözlő beszéd“, szavalja Haiczl Etelka. 6. Részlet Abt F. „Rübezahl“-jából, három hangra éneklük a két intézet növendékei, zongorán kíséri Kunis Mariska. 7. „L'Alliance“ Beyertől, hat kézre játszsza Unger Luiza, Nagy Margit és Jeney Erzsike. Az egész kis ünnepség igen jól sikerült. Az igazgató meghatva mondott köszönetet ugy a növendékeknek, mint a rendezőknek.

— **A kir. kath. főgymnázium** „Kazinecykőre“ f. hó 3-án d. e. 9 órakor a rajzteremben szép Vörösmarty ünnepélyt rendezett, melyen a tanári kar, élén az igazgatóval s a tanuló növendék-sereg csaknem teljes számban vett részt. A program gazdag és kellemes változatu volt s a szereplő ifjak derekasan kitétek magukért. — Az ifjusági dalkar Radlinszky J. tanár vezetése alatt igen szép összhanggal és tüsszel 3 darabot énekeltek. Szavaltak: Blascok Gyula, Bertha Imre, Goptsa Gerő és Boksay Miklós, mindnyájan érzelmmel és sikerült kifejezéssel. Felolvastak: Görög Miklós, Hermann Vencel és Buttykay Géza, mindhárman Vörösmartyval foglalkoztak (Vörösmarty életéből 20 év, Vörösmarty hazafias lyrája, Vörösmarty költészetének jellemzése). Dicséret illeti az intézet jeles igazgatóját, ki az ilyen nemes és emelkedett czélú ünnepélyeket teljes erejéből támogatja, Jaskovics Ferenc elnököt, ki fáradhatlan ügyszeretettel és buzgalommal

rendezi azokat. Kár, hogy a nagy közönség térszűke miatt csak ritkán és korlátolt számban vehet részt emez igen szép és kitűnően rendezett ünnepségeken.

— **A kath. legény-egylet** a minden évben szokásos farsangi táncmulatságát 1894. év január 21-én fogja a „Vigadó“ termeiben megtartani. Ez alkalommal előadják Bodnár Gáspár legújabb társadalmi színművét: „A stiglincek“-et. A czimszerepet Wenke Lujza kisasszony volt szives a jótékony czél iránti lelkesedésből elvállalni, kinek szép hangja gróf Zichy intendans itt időzése alkalmával is kiváló figyelmet keltett. A kisasszony ez alkalommal több eredeti dalt énekel. — Az egyleti dalárda e héten megkezdette működését. Vasárnap az egyleti tagok a székesegyházban testületileg sz. misét hallgatnak, mire a tagok figyelmét ez uton is felhívjuk. Az évváró közgyűlés decz. 31-én lesz, melyre alapító, pártoló, és rendes tagtáinkat szives tisztelettel meghívja az Elnökség.

— **Dalegyesületünk** f. hó 2-án a társas-kör helyiségeiben utazási alapja javára igen fényes sikerü dalestélyt rendezett, melyen az előkelő társadalom jelentékeny érdeklődéssel vett részt. A rendezőség változatos és gazdag műsorról gondoskodott, hogy közönségének minél teljesebb élvezetet nyújtson. Annyit mondhatunk, hogy e kellemes est, a közreműködők buzgalma, nagyobb számu hallgató közönséget érdemelt volna. De hát ők így is meg voltak elégedve. A két 8 kezes zongora-darabokat két zongorán („Öröm nyitány“ Wébertől és „Roham Induló“) Szőnyi Margit k. a., Slafkovszky Bella k. a., Tyrnauer Dezső és Méder Mihály adtak elő, nagy szorgalom és nemes buzgólkodás elismerésre méltó eredményei. A kisasszonyok művészi stilusu lendülettel, meleg lélekkel és ragyogó technikával játszottak, az urak lelkesedéssel, tüsszel és tudással egészíték a pompás együttest. A közönség zajos tapsokkal halmozta el a musákat. Nagy Tinka k. a. kedves megjelenésével már részére hódította az elegáns társaságot; tartalmas felolvasása nagy tetszésben részesült. Ki kell emelnünk még Ruprecht A. tanár nagyhatalú énekét. Előbb Méder M. zongora kísérete mellett „A vándor“-t adta elő Schubertől, utóbb közkívánatra egy dalt énekelte. A közönség erősen megtapsolta. A dalárda előadásai mindig nivón állók. A darabok interpretálása hévvel, jeles harmoniával telisden teli volt. Műsor után a közönség az asztalok köré telepedett az olvasóban, a játszóban, az ebédlő helyiségében s a cigány muzsika mellett mulatott. Később szokás szerint következetesen tánchoz látott az ifjuság. A távozó kitűnő, tapintatos, érdemes, megnyerő modoru elnök Visky Károly kir. tábl. biró hivatalában ez uttal utólszor fungált!

— **Kinevezés.** Tóth Juliska kisasszony, városunk szülöttje Sztropkóra rendes óvónőnek neveztetett ki.

— **A szatmári dalegyesület** 12 tagu küldöttsége f. hó 3-án tisztelgett Visky Károly dalárdai elnöknel kir. tábl. birói kineveztetése alkalmából. A küldöttség szónoka Jaskovics Ferenc alelnök volt, ki meleg szavakban emlékeztvén meg az elnök 18 évi dalárdai működéséről és 2 évi elnöki buzgóságáról, szerencsét és áldást kívánt fényes pályájához és még fényesebb jövőjéhez. — Az üdvözölt meghatott hangon válaszolt, összetartásra buzdítva az egyesületet s kérve továbbra is barátságát és jóindulatát a tagoknak. Szombaton a birói kar Visky K. kir. itélő táblai

biró tiszteletére esti 8 órakor a társaskör helyiségében bucsu-vacsorát rendez.

— **A katolikus ellenes sajtó** türelmének igazolására és t. olvasóközönségünk okulására a „Szamos” cz. helybeli lap decz. 3-iki számának hir-rovatából szóról-szóra közölik a következőket: „Szabadkán a szabadság csuhás apostolai nagy gyűlést tartottak, melyen erős kirohanásokban tiltakoztak a haladás reform eszméi ellen, de hát ég és föld, zenith és nadir, hitelező és becsületesség, klérus és hazafiság, ultramontánizmus és emberszeretet, Róma és Betlehem kissé távol esnek egymástól.”

Irodalom.

Irodalmi jelentés. harmadik kiadásban megjelent: A kereszténység és korunk. Irta Bougaud Emil lavalai pöspök. Fordították Dobos Lajos és Szentannai (Spett) Gyula n.-váradai l. sz. egyházmegyei áldozárok. I—V. kötet. E munkát osztatlan tetszéssel fogadta az egész kath. sajtó, azzal a közönség is; mit fényesen bizonyít az a nálunk nem mindennapi jelenség, hogy az öt kötetes nagy munkának immár harmadik kiadása járja. Bizonyult, hogy a nagynevű szerző a magyar közönséghez is jól eltalálta a hangot. Korunkhoz szól: meggyőzi az észet, felgyújtja a szívet s mindvégig lendületes előadásával lebilincseli az olvasót. A mű, tárgyánál fogva és korunk szükségleteihez

képest legalkalmasabb az intelligencia felvilágosítására s az ifjuság kath. meggyőződésének megóvására. Legalkalmasabb ajándék bárminő alkalomból. Tartalmát és anyagát tekintve is talán a legolesőbb magyar könyv. Az I. kötet: Vallás és Vallástalanság 8° 532 lap. II. kötet: Jézus Krisztus 8° 620 lap. III. kötet: A hiszekegy 8° 532 lap. IV. kötet: Az egyház 8° 544 lap. V. kötet: A keresztény élet 8° 425 lap. Az ötödik kötet az egész műre kiterjedő részletes tárgymutatóval s jegyzeteknek szánt néhány iv tiszta papírral van ellátva. — Az öt kötet ára füzve 10 frt, diszkötésben 15 frt. A ki egyszerre legalább három példányt rendel, példányonként 1 frt 50 kr, 10 példány után egyenkint 2 frt 50 kr leengedésben részesül, de a viteldíjat fődözi. Papnövendékeknek tömegesebb megrendelés esetén jelentősebb kedvezményt is adok. Kapható Szentannai (Spett) Gyula plebánosnál — Gyoma, (Békés vm.) — Ugyancsak alulírt kiadásában megjelent s a Szt. István-társulat bizományaiban (Budapest, IV. Királyi Pál-utca 13. sz.) kapható: A fájdalom, kivonat a Kereszténység és korunk első és ötödik kötetéből. Háromféle kiadás: egyszerű papíron füzve 1 frt, finom chamois papíron füzve 1 frt 50 kr, csinos diszkötésben 2 frt. Szentannai (Spett) Gyula, gyomai plebános.

Előfizetési felhívás a „Tanítók jogai és kötelességei” című munkára. A fennálló törvények, szabályrendeletek, rendeletek, utasítások, elvi jelentőségű határozatok és dönt-

vények alapján összeállította: dr. Szabó Mihály, Kolozsvármegye kir. segéd-tanfelügyelője. A meglehetősen terjedelmű munka f. évi decz. második felében okvetlenül megjelenik s 2 frt előfizetési árért bérmentesen fog megküldetni. Az előfizetési pénzek és megrendelések f. évi decz. 15-ig a szerzőhöz (Kolozsvár, kir. tanfelügyelőség) czimezendők.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. I. T. A borneói fejedelem czime: Aranylábú ökör és fehér elefánt ura. Miért ez érdeklődés?

Merán. —r. Üdvözlét. Áldás, jó egészség!

Budapest M. és Kn. Kár, hogy már be lett fejezve. No, de reméljük, a esendes „otthon”-ból több is előkerül a felavatott tollból.

Bukovina L. Alkalmos perczre várunk, midőn az adakozásra hajlékonyabb szívet találunk. Most a társadalomból sokan a nagylelkűt adják nyakra-főre a mászsebére.

B. F. — St. F. F. Csak egészség legyen, a többi megyen.

Budapest. C. V—r. A beküldött ezikk jönni fog. De ez csak kezdete legyen ám a következőknek. Természetesen, lehetőleg rövidesen, hogy egyszerre közölni lehessen.

Beregszász T. I. Zajta. H. I. Megrendelődött az 1894-ik évre.

Törvényesen bejegyzett védjegy.

Kitünő és utólérhetetlen Köhögés csillapító élvezeti czikk a

Bakcsy orvos és Rezutsek-féle „UNICUM”

kárpáti czukorka és szörp mely valamennyi eddig használt Maláta czukrokat felülmul úgy kellemes íze mint jóságánál fogva. — **Kapható Rezutsek Antalnál Szatmáron** továbbá:

Frank P. Horváth Mór, Kaufmann Dávid, Kenyeres Károly, Kammler József, Koll Vilmos, Kugler György, Lövinger József, Morgenthál Mihály, Ruprecht József, Schaerli József, Szüts József, Wallon Henrik fia, Wollner Márton és Szentpétery Géza urak üzletében.

A **czukorka** 10, 15 és 30 kros csomagokban,
" " 15 és 20 kros dobozokban
A **szörp** 25, 50 kr. és 1 frtos üvegekben.

Jézus szentséges szívének hirnöke

és

Szüz Mária virágos kertje

ezimű két folyóirat mindenfelé igen nagy kedveltségnek örvend, még a legelőkelőbb körökben is. Az eredeti értekezések, a buzdító olvasmányok, költemények, épületes történetek, elbeszélések és fölvilágosítások oly kellemesekké és változatosakká teszik e havi folyóiratokat, hogy olvasásuk nem csak üdvös, hanem felüdítő is. Azon felül mindig új képeket és mindenféle eredeti diszítéseket hoznak, melyek oly csinosak és elmések, hogy azoknál is figyelmet gerjesztenek, kik különben a vallásosságnak nem épen nagy barátjai. Diszítéseink közül vagy 200-at már külföldi folyóiratok számára rendeltek tőlünk. A folyóiratok józan iránya és csinosossága folytonosan szaporítja megrendelőinek számát. Mind a két folyóirat együtt véve 2 frt 30 kr. Megrendelhető Kalocsán, Tóth Mike jézustársasági atyánál. —

REIZER JÁNOS

könyv- és papirkereskedése

Szatmáron. Deák-tér 12 szám alatt.

Idénytől visszamaradt szövetek leszállított árak mellett.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánlani

női és férfi divat üzletem,

a mely az őszi idényre már teljesen föl van szerelve finom és izléses **női és férfi ruha szövetekkel** és az ahhoz szükséges **bélések és díszekkel.**

Bevezettem ez alkalommal üzletembe **női- és leányka felöltőket, gallérokat, esőköpenyt, női bundákat és muffokat** nagyválasztékban hoztam, a mely ezikkekből, miután azok divatüzletemben teljesen beleillenek, állandó raktárt fogok tartani.

Szerződöttem üzletem részére **egy elsőrendű női- és férfi szabászt** s műhelyemben a legjobb munka erők vannak alkalmazva, ennél fogva ma már **képes vagyok** úgy a női ruhák és felöltők, valamint a férfi ruhák elkészítésénél **a legmagasabb igényeknek is megfelelni.**

Női kelengyékhez szükséges kész **fehérneműk, vászon, abrosznemű, harisnyák, függönyök, ágytakarók, posztókendők és szőnyegek** a legjutányosabb szabott árak mellett nagyválasztékban kaphatók.

A midőn ezen nagy áldozatokkal berendezett női és férfi ruha vállalatomat megkezdtem, azon czél lebegett előttem, hogy az igen t. nagyérdemű közönség ne legyen kénytelen ruha szükségleteit a fővárosból beszerezni s hogy ezen vállalatomat fejleszteni képes lehessen, becses pártfogásukat kérve, maradtam

tisztelettel

Lengyel Imre.

35—

A
COGNAC-JPARC
Részvény-Társaság
BUDAPESTI CZÉG
KORONA-COGNAC

ja az élelmiszerek **egészség-
ügyi szempontból** való **nemzetközi kiállításán** a **biráló bizottságtól különös megemlítéssel** a

N A G Y
diszoklevelet

kapta; oly kitüntetés, melyet kivüle csak még egy francia ház mutathat fel. 999/C.

Főraktár Szatmáron: **Zommer Károlynál**; Kapható továbbá: **Győri József, Löbl Jakab, Morgenthal Mihály, Ruprecht József, Szentpétery Géza, Toldi István és Wallon Henrik fiánál.**

Legalkalmasabb karácsonyi és újévi ajándékoknak alkalmas tárgyak

beszerzésére ajánlom üzletemet a n. é. közönség szives figyelmébe, mely alkalomra

gazdagon felszerelt raktáromban kaphatók diszes bőr-, plüss- és csontkötésű imakönyvek, emlék- és kép-albumok, üveg festményű szentképek, csont- és gyöngyház rózsafüzérek stb. valamint bárhol megjelent diszművek, képes- és mesés könyvek.

Mint könnyen megszerezhető **alkalom- és czélszerű ajándéktárgyat** ajánlom az „Athenaeum kézi lexiconát” 1 frtos és a „Pallas nagy lexiconát” 1 frt 50 kros havi részletfizetésre.

A főtisztelendő lelkész uraknak **kész bekötött anyakönyvek, anyakönyvi izek- és kivonatok, számadási izek és mindenféle egyházi nyomtatvány raktáramra** hívom fel becses figyelmét.

Üzletemet szives pártfogásukba ajánlva,

teljes tisztelettel
Lóvy Miksa

könyv- és papirkereskedő
az „Athenaeum kézi”- és
a „Pallas nagy lexiconának
főbizományosa.

Árjegyzék Bölönyi László

mészáros és virslis, fris és füstölt husneműek üzletéből.

I. rendű marha-hus	—	—	56 kr.
„ sertés-hus	—	—	48 „
„ bornyu-hus	—	—	60 „
„ juh-hus	—	—	28 „
„ bárány-hus	—	—	— „
Fris disznó zsír	—	—	68 „
„ vastag szalona	—	—	60 „
„ háj zsirnak	—	—	60 „
Paprikás szalona vékony stráf	—	—	72 „
Fehér sós szalona táklákba	—	—	64 „
Kolozsvári szalona	—	—	76 „
Füstölt szalona	—	—	72 „
Császár hus bőrös és a nélkü	—	—	— „
Füstölt sertés oldal	—	—	68 „
Páczolt sonka csonttal	—	—	72 „
„ „ csontnélkül	—	—	85 „
„ „ kifözve	—	—	1.60 „
Fris kolbász bors., ezitr., fokh.	—	—	64 „
Füstös száraz magyar kolbász	—	—	80 „
Lengyel kolbász	—	—	80 „
Saját készítésű m. szalámi	—	—	80 „
100 pár finom virsli	—	—	5.— „
100 drb szalvaládé	—	—	5.— „
Debreczeni páros kolbász füst.	—	—	80 „
100 pár frankfurti tormás virsli	—	—	7.— „
Parizsi sajt	—	—	80 „
Disznó-sajt füstös	—	—	64 „
Máj-sajt	—	—	80 „
1 páczolt marha-nyelv	—	—	80 „
1 „ sertés-nyelv	—	—	25 „
Teptető	—	—	64 „

A „Budapest”

képes politikai
napilap,

Kossuth nyilatkozata szerint, az
egyetlen függetlenségi napilap.

Megjelenik naponta **40.000**
példányban.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	12 frt.
fél évre	6 „
negyed évre	3 „
egy hóra	1 „

Mutatványszámot bárkinek ingyen

küld a „B u d a p e s t” kiadóhiva-

tala: Budapest, sarkantus-utca

13-ik szám.